

**«Meža nekoksnes produktu un
pakalpojumu izvērtējums, tā devums
Latvijas tautsaimniecībā»
(Nr. 24-00-SOMF01-000005)**

J.Donis

LVMI “Silava”

Silava 2024.11.29.

Pēdējos gados arvien aktīvāk tiek runāts par meža kā ekosistēmas sniegtajiem pakalpojumiem sabiedrībai. Eiropā tiek veidota sistēma t.s. ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanai un iekļaušanai ekonomisko kontu sistēmā. Latvijā šāda sistēma tika veidota 2010. g. projekta „Integrēto vides un meža ekonomisko kontu izstrāde Latvijā” ietvaros. Pētījumu īstenoja SIA Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts, iesaistot pētniekus no citām zinātniskajām institūcijām. Kopš tā laika ir būtiski mainījusies gan kontu sistēma, gan arī zināšanas par ekosistēmu pakalpojumiem. Tāpat ir mainījusies ES politika attiecībā uz dabas aizsardzību (atjaunošanu) un meža apsaimniekošanu, pieņemot virkni regulu u.c. normatīvo aktu.

- Mērķis: Precizēt metodiku un iegūt informāciju par meža nekoksnes produktu un pakalpojumu devumu Latvijas tautsaimniecībā
- Uzdevumi
- 1. Izvērtēt Latvijas apstākļiem būtiskākos nekoksnes produktus un pakalpojumus, to devumu Latvijas tautsaimniecībā, nosakot to fizisko apjomu un monetāro vērtību, kā arī izmaiņas salīdzinājumā ar 2009. gadu, izmantojot 2011. gada pētījuma "Meža nekoksnes produktu un pakalpojumu devuma Latvijas tautsaimniecībā novērtējums" datus un metodiku. Izvērtējumā iekļaut:
  - 1.1. Desmit Latvijā nozīmīgāko nekoksnes produktu apjomu un vērtību, atsevišķi izdalot tirdzniecībā nonākušo nekoksnes produktu apjomu un to vērtību un pašpatēriņā nonākušo nekoksnes produktu apjomu un to vērtību;
  - 1.2. Latvijā nozīmīgāko ar koksnes tirdzniecību nesaistītu meža ekosistēmu pakalpojumu, izņemot nekoksnes produktu ieguvī, būtiskumu Latvijas tautsaimniecībā, tostarp, pakalpojumu sniegšanai izmantoto resursu vērtību.
- 2. Pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem, kā arī ekspertu vērtējumiem, sagatavot 1. punktā minēto informāciju par 2022. un 2023. gadu un ja iespējams, arī provizoriskos datus par 2024. gadu.

- 3. Izvērtēt un apkopot rezultātus, kas iegūti kopš 2011. gada veiktajos pētījumos par meža nekoksnes produktiem un pakalpojumiem un to nozīmi informācijas pieejamības uzlabošanai, lai statistikas un starptautisko ziņojumu vajadzībām noteiktu meža nekoksnes produktu un pakalpojumu devumu tautsaimniecībā un, ja laika posmā starp 2011. un 2024. gadu veiktajos pētījumos iegūtie dati ir pietiekami, vai tos papildinot ar nepieciešamiem ekspertu pieņēmumiem, ja iespējams, sagatavot 1. punktā minēto informāciju par gadu, kur dati ir pieejami laika posmā no 2009. līdz 2021. gadam.
- 4. Izvērtēt nepieciešamību aktualizēt 2011. gada pētījumā "Meža nekoksnes produktu un pakalpojumu devuma Latvijas tautsaimniecībā novērtējums" izstrādāto metodiku, to pielāgojot pašreizējo datu pieejamībai un iegūšanas iespējām un, ja nepieciešams, aktualizēt metodiku un izmantojamās datu avotus.
- 5. Sagatavot priekšlikumus turpmākai rīcībai, ņemot vērā to, ka patlaban starptautiskajiem ziņojumiem darba uzdevumu 1. punktā minētā informācija ir nepieciešama reizi piecos gados, bet par laiku, sākot ar 2022. gadu, paredzams, ka ziņojumi būs jā sagatavo par katru gadu (Regula (ES) Nr. 691/2011 par jaunu Eiropas vides ekonomisko kontu ieviešanu).

- 1. Būtiskāko nekoksnes produktu un pakalpojumu novērtējums atbilstoši 2011. g. metodikai

Produkti un Pakalpojumi (2009)

- 2) Nekoksnes produkti:

-

- * korķkoksne un mizas,

- *pārtikas produkti (ogas, sēnes, rieksti, medus, gaļa),

- *barība lopiem,

- *vilna un kažokādas,

- * miecvielas,

- * Ziemassvētku kociņi,

- *citi dekoratīvie augi,

- * esences un aromātiskās eļļas,

- *citi.

- Pakalpojumi:

- 1) vides funkcijas:

-

- * aizsardzības (t.sk. pret sniega nobrukumiem, plūdiem, augsnes eroziju),

- * ūdens kvalitāte un kvantitāte,

- * globālās klimata izmaiņas (t.sk. ogļskābās gāzes absorbcija),

- * bioloģiskā daudzveidība,

- * lokālās vides funkcijas (t.sk. „sienas”/aizsegs, trokšņa absorbēšana, mikroklimats),

- 2) sociālās un vides funkcijas:

-

- * medības un makšķerēšana,

- * citas ar atpūtu saistītas aktivitātes (t.sk. tūrisms),

- * estētiskās un ainaviskās,

- Par pamatu meža nekoksnes produktu saraksta izveidošanai ņemtas vadlīnijas ziņojuma par Eiropas mežu stāvokli sagatavošanai SoEF2011 (State of European Forests) definētās nekoksnes produktu kategorijas:
  - Ziemassvētku/Jaungada koki;
  - Sēnes un trifeles;
  - Augļi, ogas, ēdami rieksti;
  - Korķis;
  - Sveķi, medicīnas izejmateriāli, aromātvielas, krāsvielas;
  - Dekoratīvie materiāli;
  - Citi augu produkti;
  - Medījamie dzīvnieki;
  - Medījamo dzīvnieku gaļa;
  - Ādas, kažokādas, trofejas;
  - Medus un vasks;
  - Izejas materiāli medicīnai, krāsvielas no dzīvnieku produktiem/ materiāliem;
  - Citi dzīvnieku produkti.

- **Rekreācijas pakalpojumi**
  - Ar medībām saistītie pakalpojumi
  - Citi rekreācijas pakalpojumi
- ***Vides pakalpojumi***
  - *Kompensācijas par IADT*
- ***Aizsargājošie pakalpojumi***
  - *Latvijā netiek apmaksāti*
- ***Citi pakalpojumi***
  - *CO2 piesaiste*

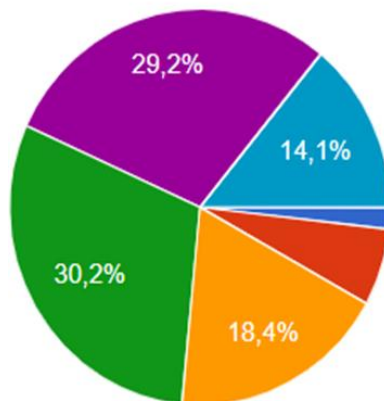

- Informācijas avoti
  - Socioloģiskā aptaujas (procesā)
    - Medības un ar to saistītie produkti, pakalpojumi
    - Rekreācija dabā / mežā (procesā)
      - Veidi, laiks, izmaksas
    - Citi nekoksnes produkti (procesā)
      - Veidi, laiks, izmaksas
  - Mājas lapas
  - Valsts pārvaldes institūciju dati
    - LAD, VMD, DAP, PVD

Pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem, kā arī ekspertu vērtējumiem, sagatavot 1. punktā minēto informāciju par 2022. un 2023. gadu un ja iespējams, arī provizoriskos datus par 2024. gadu.

- Medību klubu aptauja (procesā līdz 5 dec.) pašlaik n=173 (2009 n=100)
- Mednieku aptauja (procesā) pašlaik n=668 (n=350)

Cik dienas Jūs 2023./2024.gada medību sezonā piedalījāties medībās?

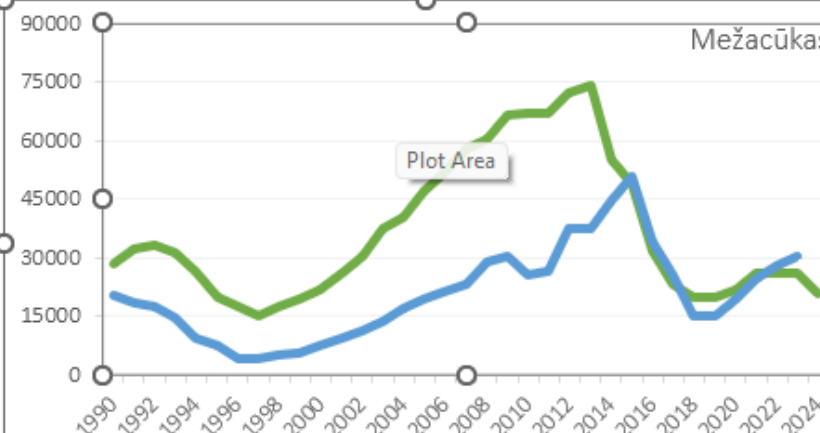
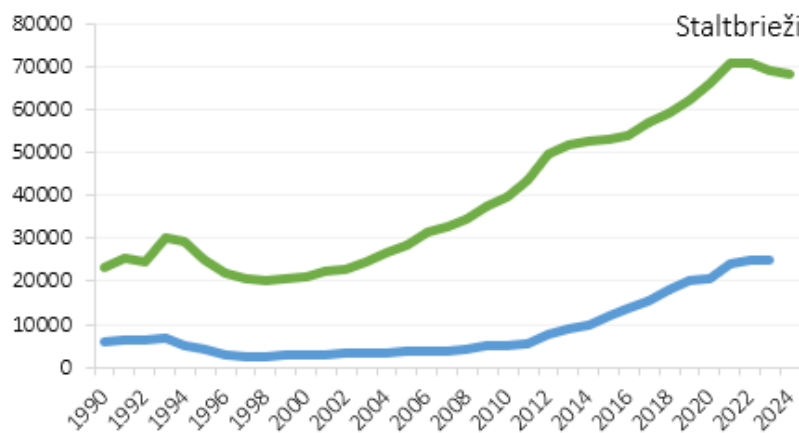
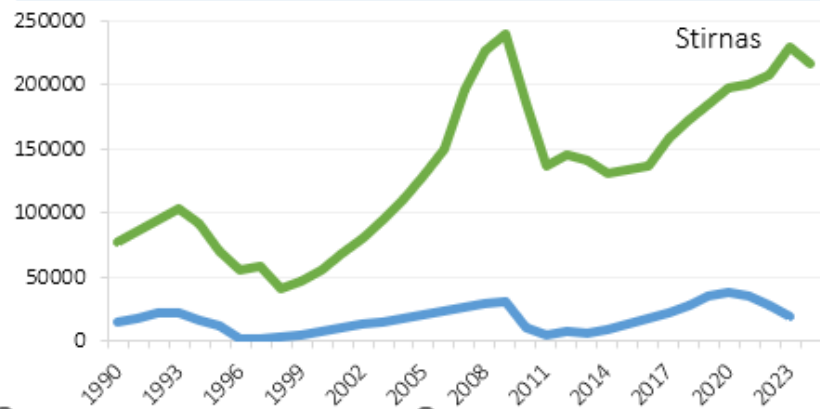
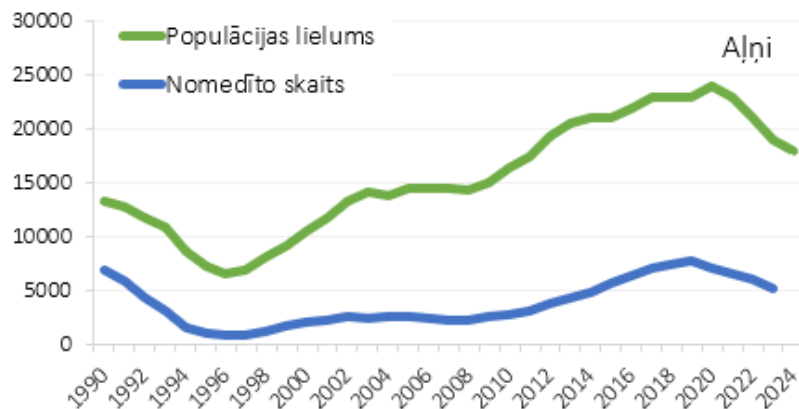

- 1-5 dienas sezonā
- 6-12 dienas sezonā
- 13-24 dienas sezonā (vidēji 1-2 reizes mēnesī)
- 25-48 dienas sezonā (vidēji 2-4 reizes mēnesī)
- 49-96 dienas sezonā (vidēji 4-8 reizes mēnesī)
- 97 dienas vai biežāk (biežāk nekā 8 reizes mēnesī)

- Nekoksnes produkti (web aptauja beigsies 15. dec.)
  - Jautājam 2024 un arī par 2023. gadu
- Rekreācija (web aptauja beigsies 15. dec.)

Citi pētījumi starp 2011 un 2024.g.

- LVMI «Silava» aptauja 2017. g. (LVM finansēts) par nekoksnes produktiem
- LVMI «Silava» aptauja par rekreāciju 2017. g. (LVM finansēts)
- LVMI «Silava» Rekreācijas aptauja LZP grants 2020
- Vidzemes augstskola Rekreācija ĪADT

- LVMI «Silava» Pētījums par ogu (melleņu brūkleņu) ražu testa teritorijās (LVM finansēts)
- LVMI «Silava» pētījums par ogulāju projektīvo segumu un ziedēšanu (LVM finansēts)

4. Metodikas aktualizācija

- Apkopota informācija par
- **SEEA Ecosystem Accounting**
- **SEEA AFF**
- **European Environmental Economic Accounts**

MEŽA
ATĪSTĪBAS
FONDS

5. Priekšlikumi Eiropas vides ekonomisko kontu ieviešanai

- Pašlaik nav uzsākts

Paldies!